

УДК 811.161.2'37'367.335

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.80.2.38>

Т. В. Чубань

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української лінгвістики та методики навчання
Університету імені Григорія Сковороди в Переяславі

Т. М. Левченко

доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української лінгвістики та методики навчання
Університету імені Григорія Сковороди в Переяславі

ЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ ГРАМАТИКИ

У матеріалі статті автори порушують проблему чільного місця викладання у педагогічних закладах вищої освіти розділу сучасної української літературної мови – граматики. Проаналізовано особливості вивчення граматики у ЗВО, визначено пріоритети у висвітленні граматичних явищ.

У статті досліджено питання про значення спостереження над одиницею морфологічного рівня – словом та синтаксичними одиницями: словосполученням, реченням і текстом при вивченні граматики сучасної української літературної мови у закладах вищої освіти. Охарактеризовано особливості викладання граматики, описано особливості будови та типології синтаксичних одиниць на прикладі мови твору-повісті Івана Нечуя-Левицького «Хмари», яка є показовим зразком українського художнього слова. Статтю побудовано на власних дослідженнях та одержаних результатах.

Мета роботи – встановити методичні особливості вивчення слова (при вивченні морфології) і синтаксичних одиниць української мови (при вивченні синтаксису), виявити характерну для кожного речення структуру, розкрити диференційні ознаки складних речень з різними типами синтаксичних зв'язків, довести роль і значення структурного дослідження у вивченні української граматики.

Методологія. Сама дисципліна «Сучасна українська літературна мова» є основною формою організації наукового пізнання. Використано сукупність методів і принципів дослідження, які застосовано як елементи дисциплінарної методології, зокрема, емпіричні методи наукового дослідження: спостереження, порівняння, узагальнення. Інформація, яку отримано за допомогою цих методів, є основою для подальших розвідок мовних процесів. У вивченні української граматики, а саме: вивченні закономірностей, що діють у будові мови, велике значення має структурне дослідження.

Наукова новизна. Необхідність опрацьованої теми визначено тому, що в методиці викладання українського синтаксису немає достатньо широких праць, у яких би комплексно описувалися особливості слова і трьох синтаксичних одиниць.

Висновки. Вивчення та опис граматичних процесів у сучасній українській літературній мові на заняттях у педагогічних закладах вищої освіти неможливі без ілюстративних прикладів. Мова художніх творів, на нашому прикладі повісті «Хмари» І. Нечуя-Левицького, – важливий матеріал для розрізнення граматичних явищ: характеристики слів, типів словосполучень, речень, текстів. У процесі теоретичної і практичної підготовки майбутні вчителі української мови повинні отримати глибокі знання з сучасної української літературної мови, адже сума знань становить основу для вироблення фахових умінь і навиків, є умовою того, що фахівець буде мати глибокі знання з мови, буде знати її граматичну структуру та засоби. Актуальність і значення праці зумовлені необхідністю розширення теоретичної бази магістрантів з питань одного з найважливіших розділів мовознавства – граматики.

Ключові слова: синтаксичні одиниці, сучасна українська літературна мова, ілюстративний матеріал, синтаксис, морфологія, структура, система.

Постановка проблеми. Для творення нових, до цього невідомих, шляхів удосконалення змістової підготовки майбутнього вчителя української мови учені-дидакти досліджують різноманітні прийоми, що сприяють формуванню у студентів умінь здійснювати роботу, яка необхідна буде для збагачення учнів знаннями з української мови. Проблема полягає у дослідженні значення емпіричних методів наукового дослідження: спосте-

реження і узагальнення при вивченні граматики. А також у доведенні значення структурного дослідження у вивченні української граматики.

Необхідність якісної підготовки майбутніх педагогічних працівників вимагає від викладачів гуманітарних дисциплін умінь творчо втілювати концепцію гуманітарної освіти. Однією з важливих проблем, що постають сьогодні перед закладами вищої освіти, є виховання національної

інтелігенції, адже представники нації є носіями національного духу і культури, зокрема мовної. Це відбувається шляхом практичної реалізації програми національного виховання в методологічному, науково-теоретичному і практично-прикладному напрямках. Українознавча і філологічна підготовка студентів та здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови відносяться до основних структурних елементів гуманітарної освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У праці «Методика викладання української мови» (автори: Костів О., Сколоздра-Шепітко О.) надано методичні аспекти вивчення основних питань шкільного курсу мови (фонетики, лексики, будови слова і словотвору, морфології, синтаксису) [1]. Навчальні підручники з української мови для студентів ЗВО, що містять граматичні студії останніх десятиліть (К.Ф. Шульжук, О.К. Безпояско, І.Р. Вихованець, М.Т. Доленко, І.І. Дацюк, А.Г. Кващук, В.Д. Горяний, І.І. Слинько, О.Д. Пономарів, А.П. Загнітко, П.С. Дудик, Н.Л. Іваницька, Н.В. Гуйванюк, В.М. Русанівський та ін.), орієнтують на однозначне розв'язання всіх питань, що передбачені робочою програмою дисципліни «Сучасна українська літературна мова». Це навіть є обов'язковою умовою викладу матеріалу в них.

У сучасній українській мовознавчій науці чільне місце посідають праці, присвячені проблемам синтаксису (Д.Х. Баранник, С.П. Бевзенко, І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, В.Д. Горяний, А.П. Грищенко, П.С. Дудик, Н.Л. Іваницька, А.Г. Кващук, О.С. Мельничук, К.М. Плиско, К.Ф. Шульжук та ін.).

Мета статті. Мета роботи – встановити методичні особливості вивчення слова (при вивченні морфології) і синтаксичних одиниць української мови (при вивченні синтаксису), виявити характерну для кожного речення структуру, розкрити диференційні ознаки складних речень з різними типами синтаксичних зв'язків, довести значення структурного дослідження у вивченні української граматики, визначити особливості морфологічної форми слова як детермінанта його синтаксичної ролі, зосередивши увагу на розв'язанні таких **завдань**: охарактеризувати диференційні ознаки слова, словосполучення, речення, тексту, виявити семантичні та структурні ознаки речення, які виражені виявом граматичної чи граматичних основ у сучасній українській мові, на мовному матеріалі твору-повісті Івана Нечуя-Левицького «Хмари». Ця повість, у якій художньо змальовано два покоління інтелігенції, які діють у часи національного гноблення на Україні, утиски й заборони української мови та культури, де зображено протест проти русифікації, соціального й національного гніту з боку царського самодержавства, має велике виховне значення.

Виклад основного матеріалу. Особливістю сьогодення є підготовка конкурентоспроможних педагогічних кадрів зі спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), які мають необхідні знання та вміння, що забезпечують якісне навчання в умовах модернізації змісту освіти на основі сучасних технологій. Відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (українська мова і література) підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (українська мова і література)» здійснюється мовна освіта учителів-філологів, що передбачає у циклі професійної підготовки вивчення обов'язкової компоненти ОП «Сучасна українська літературна мова». Особливу увагу слід приділяти вивченню самостійного розділу мовознавства про граматичну будову мови – граматиці, яка складається із двох розділів: морфології та синтаксису, та має чітку проблематику. Як відомо, основним фактором під час викладання стає сам зміст навчального матеріалу, який вміщує і традиційні відомості, і новітні досягнення мовознавства. Теоретичною основою сучасної української літературної мови є доробок наукової граматики, завдання якої полягають у визначенні законів, відповідно до яких здійснюється мовне оформлення повідомлення. При вивченні закономірностей, що діють у граматичній будові мови, значне місце відводиться системно-структурному аспекту досліджуваних елементів, тому, використовуючи для її дослідження доступні на даному етапі засоби і методи, висвітлюємо морфологічний і синтаксичний рівні, розглядаємо, досліджуємо й описуємо їх структуру (Олена Безпояско, Іван Вихованець, Олександр Мельничук, Катерина Городенська, Арнольд Грищенко, Ірина Гнатюк, Каленик Шульжук та інші).

Визначаючи структуру мови, студентам указують, що в ній системно пов'язані окремі рівні (фонетичний, граматичний, лексичний). Граматична структура підпорядкована загальній структурі мови (І. Вихованець). З'ясування закономірностей граматичних складників відбувається з поясненням системного граматичного характеру. Будь-яка словоформа є матеріалом для граматичних досліджень. Майбутні учителі української мови вивчають її морфемну, морфологічну, словотворчу й синтаксичну структури. Студентам доводять, що граMATика це – учення про внутрішню і зовнішню формальну структуру одиниць мови (слів, синтаксичних одиниць: словосполучень, речень, текстів). Елементарним матеріалом у дослідженнях граматики є повнозначне слово, яке є підпорядкованим елементом по відношенню до трьох одиниць вищого (синтаксичного) рівня.

Пізнання студентами морфологічної структури слова проходить такі основні етапи: виділення

певної словоформи з тексту; поділ її на змінну і незмінну частини; встановлення місця змінної частини в парадигматичному ряді слова.

У результаті структурного аналізу словоформи, шляхом її порівняння з усіма іншими словоформами, виділяється і словозмінний афікс. Потім студентам пропонують, наприклад, таку схему морфологічного розбору іменника: 1. Аналізоване слово. 2. Початкова форма (називний відмінок, однина) іменника. 3. Лексико-граматичні категорії іменника: а) власна чи загальна назва; б) назва істоти чи неістоти; в) яке лексичне значення – конкретне (предметне, речовинне, збірне) чи абстрактне. 4. Граматичні категорії іменника: а) рід; б) число; в) відмінок; г) відміна і група. 5. Визначити синтаксичну роль аналізованого іменника.

Іншим ярусом граматичної структури є синтаксичний рівень. В утворенні одиниць синтаксичного рівня беруть участь три елементарні чи неелементарні одиниці синтаксичного рівня.

Об'єктами синтаксичного дослідження мають бути визнані особливості структури речення щодо кількості граматичних основ, головних членів, другорядних членів, формальні способи творення речень, а також граматична специфіка вживання слів і словосполучень. Вивчення синтаксичних явищ не може здійснюватись у відриві від інших аспектів мовної структури. Синтаксису сучасної української мови належить особливе місце серед дисциплін, які формують лінгвістичне мислення студентів-філологів. У складі одиниць синтаксису одиниці інших рівнів виявляють свою значимість як засоби мови і мовлення. Викладання синтаксичної теорії відповідно до сучасного етапу її розвитку та ефективного виконання здобувачами практичних завдань – мета, що потребує певного забезпечення: наявності підручників і навчальних, навчально-методичних посібників, що задовольняли б освітні потреби. Створення підручників та навчальних посібників із синтаксису сучасної української літературної мови усвідомлене як першорядне завдання Національною академією наук України.

Під час викладання теоретичного курсу, проведення практичних і семінарських занять, самостійної роботи важливо, щоб застосування матеріалу здійснювалося за умови аналізу багатьох актуальних підходів до кожної проблеми, різних бачень граматичного явища. Такий матеріал викладачі та студенти отримують з наукових праць, навчальних і навчально-методичних посібників, які повно надають сучасні здобутки лінгвістичної думки. Сьогодні в галузі вивчення синтаксису сучасної української мови простежується відчутна зміна поглядів на цей структурний рівень мовної системи, хоча більшість українських підручників, посібників не відбиває тих складних і важливих процесів у розвитку синтаксичної науки. На сьогоднішній день до підручників ЗВО поставлено нові вимоги: у текстах студенти серед запланованого програмою матеріалу повинні віднайти і систематизувати необхідні їм знання, самостійно опрацювавши певні положення розділу з мови. Тому актуальними є рекомендації Міністерства освіти і науки України щодо збільшення кількості годин на самостійну роботу студентів, що зобов'язує, в свою чергу, викладачів розробити і систематизувати плани самостійних занять, забезпечити їх інструментами.

Вивчення другого розділу граматики – синтаксису ефективно здійснювати за модульно-рейтинговою технологією. Характерною особливістю її є самостійна робота студентів, яка включає пошук знань, формування умінь аналізу, узагальнення отриманої інформації, запам'ятовування певних положень, а також умінь використати цю суму знань на практиці. Пропонуємо розділити весь матеріал на два змістові модулі: М-I «Словосполучення. Особливості словосполучень», «Просте речення», М-II «Складне речення. Текст». Модульну програму курсу розроблено так, що кожен модуль включає змістову і методично-діяльнісну частину. Структурними компонентами програми є умови оцінювання, вимоги до знань студентів, критерії до підсумкового контролю. Наприклад, розподіл балів, які отримують студенти денної форми навчання:

Модуль 1 (практичний)				Всього за модуль	Модуль 2 (теоретичний)	Модуль 3 (самостійна робота)					Всього балів
Змістовий модуль 1. Словосполу-чення. Синтаксис простого речення		Змістовий модуль 2. Синтаксис складного речення. Текст			Тестовий контроль	Реферат	Самостійна робота	Робота в модульному середовищі	Наукова робота	Всього за модуль	
Т. 1, 2, 3, 4, 5	Т. 6, 7, 8, 9	Т. 10, 11, 12, 13, 14	Т. 15, 16, 17, 18								
по 2.7.	по 2.7.	по 2.7.	по 2.7.	50	30	2	6	6	6	20	100

Змістовий модуль 1. Словосполучення. Синтаксис простого речення.

Теми 1–9: за кожну тему максимальний бал – 2.7.

Змістовий модуль 2. Синтаксис складного речення. Текст

Теми 10–18: за кожну тему максимальний бал – 2.7.

Ефективне вивчення матеріалу залежить від діяльності і викладача і студента. До функцій викладача належать: проведення на високому якісному рівні лекцій, підготовка і проведення практичних і лабораторних занять, перевірка письмових робіт, індивідуальне і групове консультування.

Організація діяльності студентів спрямована на оволодіння сумою знань про три синтаксичні одиниці: словосполучення, речення і текст. Особливої уваги заслуговують дослідження синтаксичної одиниці-конструкції – словосполучення, напр.: *«На молодих паничах були сіртуки з темної парусини з чорними роговими гудзиками, суконні широкі й круглі картузи»* [2, с. 101]. Відповідно до положень традиційної граматики, в основу поділу словосполучень на підрядні і словосполучення сурядні лежить синтаксичний зв'язок. Дотепер у мовознавчій літературі немає єдиної думки щодо оцінки сполучень слів, поєднаних між собою сурядним зв'язком (Д. Баранник, О. Мельничук). Компоненти підрядних словосполучень пов'язані прислівним підрядним зв'язком. Ці словосполучення утворюються шляхом поєднання двох мінімальних одиниць, одна з яких виконує роль головного члена, а друга – залежного, напр.: *«Паничі були високі на зріст, кремезні, широкоплечі й русяві, їх рум'яні, повні щоки були здорові якось по-сільській; жиливими руками, кремезними плечима й шиями вони скидалися на великоруських робітників або крамарів-коробейників»* [2, с. 101].

Складовими частинами формально-синтаксичної характеристики підрядного словосполучення є:

- 1) визначення групи підрядного словосполучення за способом підрядного зв'язку між компонентами;
- 2) характеристика підрядного словосполучення відносно його будови;
- 3) визначення різновиду підрядного словосполучення за категоріально-морфологічним характером головного члена.

В україністиці виділяють три основні способи підрядного зв'язку (узгодження, керування, прилягання) і два неосновні (підрядно-сполучникове підпорядкування, тяжіння).

При узгодженні форма відмінка, числа і роду (чи одного з них) або особи залежного члена уподібнюються до відповідних форм головного члена, наприклад: *«Між ними один був вищий од усіх цілою головою: то був їх поводатар, Степан Воздвиженський»* [2, с. 101]. Студентам обов'язково наголошується про можливість повного і неповного узгодження.

У словосполученнях, компоненти яких пов'язані способом керування, головний член вимагає від залежного відповідної відмінкової форми. Синтаксичний зв'язок керування можливий лише

у словосполученнях, у яких залежний член є представником іменної частини мови, наприклад: *«Між ними один був вищий од усіх цілою головою: то був їх поводатар, Степан Воздвиженський»* [2, с. 101].

У словосполученнях, компоненти яких пов'язані зв'язком прилягання, залежний член – повнозначне слово, яке позбавлене форм словозміни (прислівник, дієприслівник, інфінітив), наприклад: *«Одного літнього гарячого дня, в місяці липці 183... року, з города Тули вийшла купка хлопців, убраних по-дорожньому»* [2, с. 101].

Підрядносполучниковим підпорядкуванням звється такий тип синтаксичного зв'язку (неосновний), при якому за допомогою підрядного сполучника залежний член приєднується до ведучого, наприклад: *«Хоч далеко, зате ж весела була їм дорога до Києва!»* [2, с. 101].

Є особливий (неосновний) різновид підрядного зв'язку, який називається тяжінням. Суть його полягає в тому, що залежне слово, що стоїть після присудка і підпорядковується йому, семантично тяжіє до підмета. Залежне слово пояснює підмет, наприклад: *«Кандидатам до академії були видані скарбові гроші на поштові коні до самого Києва»* [2, с. 101].

Словосполучення, як синтаксичні одиниці-конструкції, що утворені сполученням двох або кількох повнозначних слів, за будовою класифікуються на прості і складні. Цей поділ відбувається залежно від кількості наявних у складі словосполучення членів – повнозначних чи займенникових слів. З розвитком функціонального синтаксису, зокрема у працях І. Р. Вихованця, щодо будови, словосполучення розділяють на два формальні типи: словосполучення елементарні, які складаються з двох компонентів, наприклад: *«Курява посіла на семінаристів, обліпила їм лиця так, що вони не впізнавали один одного»* [2, с. 101], і словосполучення неелементарні, які складаються з трьох і більше компонентів, наприклад: *«Широкий і вольний був їм шлях на Україну»* [2, с. 101].

Підрядні словосполучення залежно від морфологічної природи ведучих слів класифікуються на шість різновидів: субстантивні, наприклад: *«Літня спека застелила його на долоню курявою»* [2, с. 101];

ад'єктивні, наприклад: *«Паничі були високі на зріст, кремезні, широкоплечі й русяві, їх рум'яні, повні щоки були здорові якось по-сільській; жиливими руками, кремезними плечима й шиями вони скидалися на великоруських робітників або крамарів-коробейників»* [2, с. 101];

прономінальні, наприклад: *«Вони йшли до Києва»* [2, с. 101];

нумеральні, наприклад: *«Між ними один був вищий од усіх цілою головою: то був їх поводатар, Степан Воздвиженський»* [2, с. 101];

адвербіальні, наприклад: *«Піт котився з їх потьокми і, помочивши чорну куряву, пописав їх лиця довгими смужками»* [2, с. 101];

вербальні, наприклад: *«Деякі були послані на скарбові гроші в Київську духовну академію, деякі були прості семінаристи, що, скінчивши курс, йшли до Києва на прощу»* [2, с. 101].

Відповідно до чотирьох частиномовних різновидів гетерогенної класифікації частин мови розрізняють словосполучення іменникові, прикметникові, прислівникові, дієслівні. І.Р. Вихованець виділяє ще розряд інфінітивних словосполучень з інфінітивом у ролі головного слова [3, с. 21].

У процесі вивчення синтаксису у ЗВО і у ЗЗСО студенти та учні повинні засвоїти положення, що пов'язані з описом формальних типів підрядних словосполучень, елементарності/неелементарності їх будови та різновидів за категоріально-морфологічним характером головного члена.

Крім формально-синтаксичної характеристики, загальній структурі підрядного словосполучення властиві семантико-синтаксичні відношення, які виникають у тексті між компонентами словосполучення.

Після опрацювання тем про словосполучення починають вивчати просте речення, наприклад: *«З чорного чернігівського бору вони вийшли на низький берег Дніпра»* [2, с. 102]. Студентам наводять тлумачення сучасних синтаксистів про те, що загальне синтаксичне оформлення речення, як і граматичне оформлення будь-якої іншої знакової одиниці мови, утворює дві виразно відмінні в функціональному відношенні сфери: внутрішньо-синтаксичну і зовнішньо-синтаксичну. Перша з них сфера охоплює систему внутрішніх щодо речення синтаксичних відношень між лексичними компонентами речення і, таким чином, являє собою внутрішньо-синтаксичну сферу структури речення. Друга сфера синтаксичної структури речення складається з синтаксичних ознак (модальність і часова віднесеність), які характеризують речення в цілому, оформляючи синтаксичні відношення цілого речення до ситуації мовлення чи до контексту, і в цьому розумінні вона є зовнішньо-синтаксичною сферою структури речення [4, с. 118].

Із точки зору структури загального змісту речення зовнішньо-синтаксичні значення займають цілком особливе місце, оскільки вони ніколи не беруть участі в формуванні основного (об'єктивного) змісту речення, а завжди становлять ґрунт для формування тієї додаткової (суб'єктивної) частини загального змісту, в якій відображається віднесеність основного змісту речення до дійсності. З формальної точки зору зовнішньо-синтаксичні речення в українській мові не виявляють такої глибокої специфіки, як у плані змісту, – вони оформляються майже тими самими загальними категоріями синтаксичних засобів, що й внутрішньо-синтаксичні

відношення. Зокрема, для їх оформлення використовуються морфологічні, службово лексичні й інтонаційні засоби, і лише порядок слів, який в українській мові є одним із засобів оформлення внутрішньо-синтаксичних стосунків, у зовнішньо-синтаксичній сфері структури речення майже ніякої ролі не відіграє [4, с. 17].

Сурядний і підрядний зв'язки визначальні і для складного речення. Вони поширюються на всі типи складних сполучникових речень і незначну частину безсполучникових конструкцій. Сполучники (або сполучні слова) становлять центр формально-синтаксичної організації сполучникового речення, вказуючи на тип синтаксичного зв'язку. За типом синтаксичного зв'язку розрізняють речення: складносурядні, наприклад: *«Митрополит вийшов до них, і вони всі впали йому в ноги й поцілували його в руку»* [2, с. 102];

складнопідрядні, наприклад: *«Стоять київські гори непорушно, заглядають в синій Дніпро, як і споконвіку, несуть на собі пам'ятку про минулість для того, хто хоче її розуміти, і ждуть не дідуться, поки знов вернеться до їх слава старого великого Києва, поки знов завітчають їх потомки давніх батьків свіжими квітками історії...»* [2, с. 102];

безсполучникові, наприклад: *«Всі гори були ніби зумисне завітчані зеленими садками й букетами золотавих церков, їх завітчала давня невмираюча українська історія, неначе рукою якогось великого артиста...»* [2, с. 102];

складні речення із сурядним і підрядним зв'язком, наприклад: *«Дарма, що я митрополит, а як налаяв колись одного попа, а він, дурний, взяв і заслаб з переляку, то попада трохи очей мені не видерла, трохи рясина мені не порвала!»* [2, с. 103];

складні речення із сполучниковим (сурядним або підрядним) та безсполучниковим зв'язком, наприклад: *«Дехто обзивався, що поступає в академію, дехто просив у митрополита парафію на Україні»* [2, с. 102].

Серед складнопідрядних речень є: складнопідрядні речення з одним підрядним (означальним, з'ясувальним, обставинним (часу, місця, причини, способу і ступеня дії, порівняльним, умовним, допустовим, мети, наслідковим, супровідним) та ускладнені складнопідрядні речення (з однорідною супідрядністю; з неоднорідною супідрядністю; з неоднорідною та однорідною супідрядністю; з послідовною підрядністю; з однорідною, неоднорідною і послідовною підрядністю). Складні безсполучникові структури диференціюються на складні безсполучникові речення з однорідними і неоднорідними частинами [5, с. 218].

Із особистого досвіду, вважаю ефективним ведення словника граматичних термінів, а також підготовку доповідей та організацію мікровиступів.

Упродовж роботи над матеріалами усіх двох змістових модулів з синтаксису сучасної української літературної мови чільне місце належить синтаксичному аналізу словосполучення, речення і періоду, при проведенні яких наголошується на структурних взаємозалежностях цих синтаксичних одиниць. Для самостійної роботи студентів слід добирати типи вправ та завдань, які б спонукали їх до пошуку інформації та її засвоєння, а також на доведення структурності всієї синтаксичної системи.

Висновки і пропозиції. Отже, у процесі теоретичної і практичної підготовки майбутні вчителі української мови повинні отримати глибокі знання з сучасної української літературної мови, адже сума знань становить основу для вироблення фахових умінь і навиків, є умовою того, що фахівець буде мати глибокі знання з мови, буде знати її граматичну структуру та засоби. Актуальність і значення праці зумовлені необхідністю розширення теоретичної бази магістрантів з питань

одного з найважливіших розділів мовознавства – граматики.

Список використаної літератури:

1. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : навчально-методичний посібник для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2018. 202 с.
2. Іван Нечуй-Левицький. Твори в двох томах. Том 1. Повісті та оповідання. П'єса. Київ : Наукова думка, 1985. 636 с.
3. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис : підручник. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
4. Сучасна українська літературна мова. Синтаксис / за заг. ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка, 1972. 512 с.
5. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 406 с.

Chuban T., Levchenko T. The importance of structural research in the study of Ukrainian grammar

In the article, the authors raise the issue of the leading place of teaching in pedagogical institutions of higher education in the section of modern Ukrainian literary language – grammar. Peculiarities of grammar study in higher education institutions are analyzed, priorities in coverage of grammatical phenomena are determined.

The article examines the importance of observing the unit of morphological level – word and syntactic units: phrases, sentences and text in the study of grammar of modern Ukrainian literary language in higher education. The peculiarities of grammar teaching are characterized, the peculiarities of the structure and typology of syntactic units are described on the example of the language of the work-story of Ivan Nechuy-Levytsky "Clouds", which is an exemplary example of the Ukrainian artistic word. The article is based on our own research and results.

The purpose of the work – to establish methodological features of studying words (in studying morphology) and syntactic units of Ukrainian language (in studying syntax), to identify the structure characteristic of each sentence, to reveal the differential features of complex sentences with different types of syntactic connections, to prove the importance of structural research in Ukrainian grammar.

Methodology. The discipline "Modern Ukrainian Literary Language" is the main form of organization of scientific knowledge. A set of research methods and principles is used, which are used as elements of disciplinary methodology, in particular, empirical research methods: observation, comparison, generalization. The information obtained using these methods is the basis for further exploration of language processes. In the study of Ukrainian grammar, namely: the study of patterns that operate in the structure of language, structural research is of great importance.

Scientific novelty. The need for the studied topic is determined because in the methodology of teaching Ukrainian syntax there are not enough broad works that would comprehensively describe the features of the word and the three syntactic units.

Conclusions. The study and description of grammatical processes in the modern Ukrainian literary language in classes in pedagogical institutions of higher education is impossible without illustrative examples. The language of works of art, on our example of the story "Clouds" by I. Nechuy-Levytsky, is an important material for distinguishing grammatical phenomena: characteristics of words, types of phrases, sentences, texts. In the process of theoretical and practical training future teachers of Ukrainian should gain in-depth knowledge of modern Ukrainian literary language, because the amount of knowledge is the basis for developing professional skills, is a condition that the specialist will have in-depth knowledge of language, will know its grammatical structure and means. The relevance and importance of the work due to the need to expand the theoretical base of undergraduates on one of the most important sections of linguistics – grammar.

Key words: syntactic units, modern Ukrainian literary language, illustrative material, syntax, morphology, structure, system.